

O gminie

Środowisko geograficzne

Gmina Siekierczyn jest położona w południowo-zachodnim rejonie Polski, zwanym Pogórzem Izerskim. Teren gminy ma charakter krainy przejściowej od pasm górskich Sudetów do Niziny Śląsko - Łużyckiej. Gmina Siekierczyn leży na wzniesieniu zwanym Wysoczyzną Siekierczyńską (250 - 300 m npm), a południowe jej krańce znajdują się na stokach Wzgórz Zalipiańskich między dwiema rzekami: od zachodu Nysą Łużycką, a od wschodu Kwisą.

Tereny Gminy Siekierczyn posiadają budowę geologiczną składającą się z utworów zaliczanych do czwartorzędu, trzeciorzędu i ordowiku. Wysoczyzna Siekierczyńska kryje w swym wnętrzu różnorodne bogactwa mineralne: należą do nich głównie bazalt, węgiel brunatny, gliny i żwiry.

Zróźnicowanie rzeźby terenu, układu stosunków wodnych oraz budowy geologicznej wpłynęło decydująco na kierunek procesów glebotwórczych, w wyniku których wytworzyły się gleby o różnym obliczu typologicznym: gleby pseudobielicowe, gleby brunatne, mady, czarne ziemie oraz gleby murszowo mineralne.

Gmina Siekierczyn położona jest na obszarze wododziału dwóch rzek: Nysy Łużyckiej i Kwisy. Głównym ciekim przepływającym przez gminę, a w szczególności przez miejscowości Siekierczyn i Zarębę jest potok wodny pod nazwą Siekierka. Przez pozostałe miejscowości płyną niewielkie cieki - potoki wodne. Są to cieki płytkie, do których woda spływa z gruntów rolnych. Pod wodami znajduje się powierzchnia około 52 ha - są to stawy hodowlane w ilości 51. Największe ich kompleksy zlokalizowane są w Siekierczynie wzdłuż Siekierki. Drugie ich duże zgrupowanie znajduje się w Zarębie. Ponadto na terenie gminy występują oczka wodne usytuowane wśród pól i zadrzewień. Na terenie gminy występują zapadliska pokopalniane, które po wypełnieniu wodą tworzą niewielkie zbiorniki. Największy z nich to małe jezioro nazwane "Formożą" o powierzchni 2,75 ha będące użytkiem ekologicznym.

Klimat gminy Siekierczyn podobnie jak całej południowo-zachodniej Polski kształtuje się pod przemożnym wpływem mas powietrza napływającego z Atlantyku i Skandynawii, rzadziej z północno-wschodniej Europy. Jest to klimat o dominujących cechach oceanicznych, umiarkowanie chłodny i wilgotny. Na gminę mają wpływ dwa regiony klimatyczne Pogórza: zgorzelecki i przedgórski.

Wielowiekowa działalność człowieka spowodowała istotne i trwałe zmiany w przestrzennym i strukturalnym obszarze szaty roślinnej. W strefie Wysoczyzny Siekierczyńskiej dominujące pierwotnie lasy mieszane z udziałem dębów, grabów, klonów i buków, a także bory sosnowo - świerkowe zostały praktycznie wytrzebione ustępując uprawom rolnym. W nielicznych fragmentach borów mieszanych występują sosny, świerki, dęby, brzozy, osiki, rzadko lipy drobnolistne, buki, graby, jawory. Lasy i grunty leśne na terenie gminy zajmują powierzchnię ok. 828 ha, co stanowi 16,7% ogółu powierzchni gminy.

Podobnie jak świat roślinny na skutek ingerencji człowieka uległ daleko idącym przeobrażeniom, podobnie też zmienił się świat zwierzęcy lasów Wysoczyzny. Na terenie gminy występuje 107 gatunków ptaków, w tym 98 gatunków lęgowych i 9 przelotnych. 97 gatunków objętych jest ochroną gatunkową, 8 ochroną częściową jako ptaki łowne, natomiast 2 podlegają ochronie czasowej w okresie lęgowym. Na terenie gminy żyje łącznie 24 gatunki ssaków, w tym 9 chronionych i 9 łownych.. Dzisiaj największym zwierzęciem lasów jest jeleń, sporo jest dzików, saren i lisów. Występują też pospolite tchórze, kuny, wiewiórki, zające i jeże. Wśród gadów występujących na terenie gminy należy wymienić: jaszczurkę zwinkę i żyworodną, padalca zwyczajnego i zaskrońca zwyczajnego. Wśród ryb na terenie gminy stwierdzono dwa gatunki chronione, tj. śliz i strzeblę potokową.

Podział administracyjny

Gmina Siekierczyn leży na terenie powiatu lubańskiego w południowo-zachodniej części województwa dolnośląskiego. Długość granic gminy Siekierczyn wynosi 36,8 km, a jej powierzchnia 49,6 km². Gmina jest jedną z mniejszych w województwie dolnośląskim.

Po odzyskaniu niepodległości w roku 1945 na Ziemiach Odzyskanych zostają powołane dwie sąsiednie gminy: Jeziorna i Węgliny.

W 1946 r. ulega zmianie nazwa gminy Jeziorna na Siekierczyn, a w 1947r. Węgliny na Zaręba. W 1954 r. zostają zlikwidowane gminy: Siekierczyn i Zaręba, a jednostkami administracyjnymi stają się dwie gromady Siekierczyn i Zaręba.

Dokonany podział na gromady jak okazało się wkrótce był tymczasowym. Aby poprawić funkcjonowanie małych gromad połączono te jednostki w jedną gromadę Siekierczyn z dniem 1 stycznia 1962 r. ustalając na siedzibę organów władzy budynek w Siekierczynie Nr 271 usytuowany na granicy tych dwóch miejscowości. Budynek ten jest siedzibą Urzędu Gminy

Serwis internetowy Gminy Siekierzyn

do dnia dzisiejszego. Powyższy stan przetrwał do lat siedemdziesiątych. Od roku 1973 powołana administracja terenowa stała się organem władzy państwowej i podstawowym organem samorządu społecznego na terenie gminy.

Wybrany w demokratycznych wyborach w 1989 r. sejm uchwalił w dniu 8 marca 1990 r. ustawę o samorządzie terytorialnym, Gmina działając poprzez swoje organy (radę gminy i zarząd pod przewodnictwem wójta) wykonywać zaczęła zadania własne i zleczone.

Sieć osadnicza i zabudowa mieszkaniowa

Centralnie położoną miejscowością gminy jest wieś Siekierzyn stanowiąca główny ośrodek administracyjny gminy. Pozostałe miejscowości gminy są położone wokół miejscowości Siekierzyn. Każda wieś stanowi odrębne sołectwo za wyjątkiem wsi Siekierzyn podzielonej umownie na dwa sołectwa: Siekierzyn Dolny i Górny. Drugą pod względem wielkości i liczby ludności jest miejscowość Zaręba. Do Zaręby przynależy również kolonia Ponikowo. Trzecią wsią jest miejscowość Rudzica. W strukturze obszaru gminy i liczby mieszkańców kolejnymi miejscowościami pod względem wielkości są wsie: Wesołówka, Wyręba i Nowa Karczma. W obrębie geodezyjnym wsi Wesołówka leży kolonia Pisaczów.

Wsie gminy Siekierzyn są typu łańcuchowego z zabudową szeregową. Usytuowane w niewielkiej dolinie Wysoczyzny Siekierczyńskiej charakteryzują się nieregularną zabudową, dostosowaną do krętego przebiegu cieków wodnych i dróg, tworząc jakby łańcuch gospodarstw. Poza gospodarstwami wytyczone są łąny uprawne.

Ludność

Rozwój ludności gminy Siekierzyn wiąże się z powojennym układem gospodarczym Polski kiedy to na mocy uchwał jałtańskich i poczdamskich zachodnia granica kraju została przesunięta nad Odrę i Nysę Łużycką. W wyniku tego miało miejsce wysiedlenie z terenu ziem zachodnich ludności niemieckiej i zasiedlenie ludnością polską. Warunki osiedlania się ludności polskiej w gminie Siekierzyn były korzystniejsze niż w innych strefach Ziemi Odzyskanych, ponieważ tereny gminne nie uległy znacznym zniszczeniom wojennym, a także charakteryzowały się wysokim poziomem rozwoju gospodarczego.

W gminie na dzień 31 grudnia 2020 r. zamieszkiwało 4500 osób.

Układ przestrzenno - funkcjonalny

Zabudowa gminy jest luźna. W pobliżu dróg komunikacyjnych usytuowane są jednorodzinne, wolnostojące budynki mieszkalne. Są to przeważnie budynki dwukondygnacyjne. Jedynie w Zarębie znajduje się większe skupisko budynków wielorodzinnych. W głębi terenu przydrożnego znajdują się zabudowania indywidualnych gospodarstw rolnych. Zabudowania zagrodowe są murowane, kryte dachówką. Większość budynków mieszkalnych jest połączona z częścią inwentarską. Budynek mieszkalny wraz z budynkami inwentarskimi okala podwórze w formie prostokątnej.

Względy fizjograficzne i klimatyczne gminy Siekierzyn wpływają korzystnie na rozwój rolnictwa. Tereny gminy są pagórkowate i stąd też możliwości zabudowy są ograniczone do terenów nizinnych.

Przeważającym w charakterze gminy jest rolnictwo, choć nie bez znaczenia są funkcje usługowe i niewielkim stopniu przemysłowe.

Przemysł i usługi

Charakterystykę działalności gospodarczej gminy Siekierzyn należy rozpocząć od stanu bezpośrednio po ustaniu działań wojennych. Istniejące wówczas zakłady przemysłowe nie zostały zniszczone wskutek działań wojennych. Funkcjonowały: kamieniołomy drogowe w Zarębie, kopalnia węgla brunatnego w Siekierzynie, brykietownia w Zarębie i 2 zakłady włókiennicze (tkalnie) w Siekierzynie i Zarębie. W latach 1955-1960 nastąpiły znaczne zmiany w przemyśle gminy. W roku 1957 ulega likwidacji kopalnia głębinowa węgla brunatnego, a w roku 1958 brykietownia. Funkcjonujące w latach sześćdziesiątych i siedemdziesiątych na terenie gminy zakłady zapewniały miejsca pracy wszystkim zainteresowanym pracą.

W latach 90-tych gospodarka gminna przechodzi głęboką restrukturyzację, czego przejawem jest między innymi zmiana struktury własnościowej i organizacyjno - prawnej podmiotów gospodarczych oraz wzrasta ich liczba. Obecnie w gminie funkcjonują zakłady przemysłowo - usługowe.

Rolnictwo

Na cele rolnicze wykorzystywana jest powierzchnia 3 805 ha, co stanowi 76,86% ogólnej powierzchni gminy. Pod gruntami ornymi zajęta jest powierzchnia 2 624 ha, sady stanowią 18 ha, a łąki i pastwiska 908 ha.

W strukturze indywidualnego rolnictwa w gminie dominują gospodarstwa o powierzchni od 1 do 2 ha, co stanowi 45,21%, a indywidualne gospodarstwa rolne dysponujące użytkami o powierzchni ponad 50 ha stanowią 2,93% ogólnej ich liczby w gminie. Przeciętna powierzchnia indywidualnego gospodarstwa rolnego w gminie wynosi 10,03 ha.

Zdecydowanie większość powierzchni zasiewów w rolnictwie indywidualnym w gminie przeznaczają się pod zboża podstawowe w tym głównie pszenicę, żyto, jęczmień i owies. Istotne miejsce w strukturze upraw zajmuje rzepak jako roślina przemysłowa, a w ostatnich latach kukurydza z przeznaczeniem na biomasę.

Urządzenia energetyczne

Gmina Siekierzyn wyposażona została w infrastrukturę elektroenergetyczną w okresie przedwojennym. W okresie powojennym nastąpiło znacznie szersze jej wykorzystanie. Przybywało coraz więcej odbiorników energii elektrycznej, służących celom zarówno produkcyjnym jak i bytowym mieszkańców. Energia zaczęła zastępować wszystkie inne źródła napędu maszyn rolniczych i sprzętów gospodarstwa domowego. Obecnie jest wykorzystywana do oświetlenia i ogrzewania mieszkań, a także do celów produkcyjnych. Przez teren Gminy Siekierzyn przechodzi 6 linii sieci wysokich napięć.

Innym rodzajem energii zaspokajającej potrzeby ludzkie i produkcyjne jest energia cieplna uzyskiwana w kotłowniach lokalnych i paleniskach indywidualnych. Wykorzystywana jest do ogrzewania mieszkań i wody. Jako paliwa w tych kotłowniach używa się węgla kamiennego, węgla brunatnego, koksu i drewna oraz gazu i oleju opałowego. Coraz większe znaczenie ma obecnie wzrastająca ilość instalacji fotowoltaicznych, często współdziałających z pompami ciepła.

Wodociągi i kanalizacja

W Gminie Siekierzyn do roku 1995 najczęściej stosowanymi urządzeniami do poboru wody były wodociągi lokalne i grawitacyjne służące potrzebom jednego lub kilku mieszkań. Pozostała ludność korzystała ze studni kopanych i drążonych. W niektórych studniach zastosowano pompę tłokową z obudową naziemną, a w znikomym wypadku korzystano z pompy napędzanej silnikiem elektrycznym. W okresie letniej suszy w miejscowościach Siekierzyn, Zaręba i Wesołówka w latach osiemdziesiątych powstał problem braku wody. Ponadto w znacznej części studni woda nie nadawała się do picia i do celów gospodarczych. Uwzględniając ten problem poczyniono starania budowy wodociągu. Budowę wodociągu rozpoczęto w 1993 r. wznosząc w pierwszej kolejności stację ujęcia i uzdatniania wody typu kontenerowego AKSUW - 55 o zdolności uzdatniania 55 m³ wody na godzinę. W latach 1995 - 1996 wybudowano sieć wodociągową dla Siekierzyna, Zaręby i Wesołówki z Pisaczowem łącznej długości 40.657,8 m. i przyłącza długości 21.098,3 m. podłączając 781 posesji. W roku 2000 wybudowano wodociąg w Nowej Karczynie i Wyrębie Kolonii zasilając 45 domostw. Budowę wodociągu w Rudzicy zrealizowano w roku 2001 podłączając 130 budynków mieszkalnych, a w Wyrębie w 2003 r. podłączając do sieci 41 posesji. Ostatnią miejscowością wodociągowaną była kolonia Ponikowo, w której wykonano 7 przyłączy wodnych. Obecnie do sieci wodociągowej długości ponad 100 km jest podłączonych 1092 posesji.

Zwodociągowanie wsi spowodowało zwiększenie ilości ścieków i konieczność ich odpowiedniego gromadzenia i oczyszczania poprzez budowę kanalizacji sanitarnej. W 1997 r. rozpoczęto budowę kanalizacji, która odprowadza ścieki do oczyszczalni miejskiej w Lubaniu. Ścieki sanitarne z miejscowości Siekierzyn i Zaręba spływają w kanałach systemem grawitacyjnym do przepompowni głównej zlokalizowanej w Zarębie, skąd są tłoczone do kanalizacji sanitarnej miasta Lubania i dalej do oczyszczalni ścieków. Na trasie przebiegu sieci sanitarnej z Siekierzyna do Zaręby łącznej długości 47 km w Zarębie wybudowanych jest 13 przepompowni sieciowych w Zarębie oraz 4 przepompownie w Siekierzynie, które wspomagają grawitacyjny spływ ścieków. Kanalizacja stwarza szerokie możliwości poprawy warunków bytu mieszkańców i zachęca inwestorów do lokalizowania produkcji i usług w Zarębie i Siekierzynie. Kolejną miejscowością, w której wybudowano kanalizację jest wieś Rudzica. Kanalizacja daje możliwość podłączenia 140 posesji. Długość sieci kanalizacyjnej w Rudzicy to ponad 13 km. W całej gminie sieć kanalizacyjna to 59 km z 782 przyłączami.

Komunikacja, transport i łączność

W ostatnich latach nastąpił znaczny wzrost natężenia ruchu drogowego w wyniku szybkiego rozwoju transportu osobowego, indywidualnego i zbiorowego oraz transportu towarowego. W tych warunkach konieczne jest stałe dokonywanie usprawnień w układach dróg gminnych poprzez poszerzenie dróg przelotowych i utwardzenie ich nawierzchni. Do potrzeb zorganizowanej komunikacji samochodowej dostosowane zostały wszystkie drogi o randze krajowej, wojewódzkiej, powiatowej i gminnej.

Przez Gminę Siekierzyn przebiega linia kolejowa z Lubania przez Zarębę, Siekierzyn w kierunku Zgorzelca, Görlitz i Bogatyni. Stacja kolejowa w Zarębie obsługuje ruch pasażerski i towarowy.

Drogi krajowa, wojewódzka i powiatowe przebiegające przez teren zabudowany posiadają oświetlenie uliczne. Często stosowanym środkiem komunikacji jest rower oraz prywatne pojazdy samochodowe osobowe i ciężarowe.

Dostępność do telefonu do roku 1990 była ograniczona. Dwie centrale telefoniczne umieszczone w Urzędach Poczty w Siekierzynie i Zarębie dawały możliwość przyłączenia po 50 abonentów. Słyszalność połączeń była bardzo słaba. Obecnie w gminie jest bardzo dobrze rozwinięta sieć telekomunikacyjna. Nowe centrale telefoniczne umożliwiają korzystanie z szerokiego pasma dostępu do Internetu w miejscowości Siekierzyn, Zaręba i Wesołówka. W pozostałych miejscowościach gminnych dostęp do Internetu jest przy pomocy urządzeń radiowych.

Serwis internetowy Gminy Siekierczyn

Obsługę pocztową w gminie prowadzi Urząd Poczty w Siekierczynie, a dla Zaręby i Wesołówki Urząd Poczty w Lubaniu. Przesyłki pocztowe roznoszone są przez doręczycieli do wszystkich miejscowości.

Zieleń wiejska i ochrona środowiska

Nieodłączną częścią infrastruktury jest zieleń. Tereny zielone na wsi nie są tak bardzo doceniane jak w mieście. Zieleń na wsi rośnie w stanie wolnym, a niekiedy jest kształtowana przez człowieka. Zieleń właściwie rozplanowana i utrzymywana wpływa na samoczynne oczyszczanie powietrza od wpływu szkodliwych pyłów i gazów oraz tworzy osłonę przed nadmiernym hałasem. Charakterystycznym obiektem zieleni nadano status prawny użytku ekologicznego i pomników przyrody.

Cmentarze

Wszystkie trzy cmentarze grzebalne: w Siekierczynie, Zarębie i Rudzicy są własnością komunalną gminy. Przewiduje się, że zaspokoją one potrzeby mieszkańców na okres około 20 najbliższych lat. W obrębie cmentarzy w Siekierczynie i w Zarębie znajdują się kaplice cmentarne.

System zbierania odpadów

Problem odpadów komunalnych w gminie Siekierczyn został zauważony przez władze samorządowe w latach 1992 - 1995. Wówczas odpady komunalne były często pozostawiane na dzikich składowiskach bądź wywożone do lasu wbrew zasadom. Brak własnego wysypiska był widoczny. Podjęte próby jego budowy w latach 1994/95 na terenie gminy nie zyskały aprobaty mieszkańców.

W tej sytuacji Zarząd Gminy w roku 1996 podpisał porozumienie komunalne z Gminą Miejską Lubań i Gminą Olszyna w sprawie budowy wspólnego wysypiska - Centrum Utylizacji Odpadów na terenie miasta Lubań w wyrobisku kopalni bazaltu w dzielnicy Księginki. Inwestycja została zakończona w roku 2000 i służy mieszkańcom tych trzech gmin. W latach 2012 - 2014 Centrum Utylizacji Odpadów w Lubaniu zostało rozbudowane tworząc Regionalną Instalację Przetwarzania Odpadów Komunalnych wraz z 11 dodatkowo włączonymi gminami co zapewnia prawidłowe zagospodarowanie wszystkich odpadów powstających w gminie. Wprowadzono segregację odpadów u źródła wyposażając gospodarstwa domowe w stojaki i worki do segregacji.

Stworzony został również gminny Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych na terenie byłej kopalni w Siekierczynie.

Każda posesja została wyposażona w pojemniki do zbiórki odpadów.

Mimo stworzenia szczelnego systemu zbiórki odpadów i ciągłej edukacji ekologicznej częstym zjawiskiem są pozostawiane odpady wzdłuż ciągów komunikacyjnych i w pobliskich lasach.

Życie religijne

Podstawową jednostką administracyjną w Kościele Katolickim jest parafia. Obecnie na terenie gminy funkcjonują trzy parafie: w Siekierczynie, Zarębie i Rudzicy. Tereny administracyjne poszczególnych parafii nie odpowiadają obszarowi całej gminy. Parafia w Siekierczynie z kościołem pod wezwaniem świętego Antoniego z Padwy obejmuje miejscowość Siekierczyn i Nową Karczmę. W skład Parafii Zaręba z kościołem pod wezwaniem Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny wchodzi miejscowość Zaręba i Wesołówka oraz kolonie Ponikowo i Pisaczów. Do Parafii Rudzica z kościołem pod wezwaniem świętej Katarzyny Aleksandryjskiej należy wieś Rudzica i wieś Gozdanin położona na terenie Gminy Zgorzelec. Natomiast wieś Wyręba podporządkowana jest parafii Trójca z jej kościołem filialnym w Sławnikowicach.

Ochrona zdrowia i pomoc społeczna

Podstawowymi placówkami służby zdrowia sprawującymi opiekę zdrowotną nad ludnością z terenu gminy Siekierczyn do roku 1998 były ośrodki zdrowia funkcjonujące w Siekierczynie i Zarębie.

W latach dziewięćdziesiątych oba ośrodki zostały poddane generalnym remontom i wyposażono je w podstawowy sprzęt medyczny. Od 1 października 1998 r. zmieniono system świadczeń medycznych poprzez zawarcie kontraktów z lekarzami rodzinnymi i lekarzami stomatologami. W nowym układzie funkcjonowania służby zdrowia zarówno w Siekierczynie jak i w Zarębie powstały gabinety lekarza rodzinnego i lekarza stomatologa. Obecnie funkcjonują w formie punktów podstawowej opieki zdrowotnej.

Pomoc społeczną na terenie gminy świadczy Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej będący budżetową jednostką organizacyjną podporządkowaną gminie. Zadaniem Ośrodka jest zapewnienie na terenie gminy wszechstronnych i dostępnych świadczeń w zakresie opieki społecznej i świadczeń socjalnych. Podstawowym źródłem finansowania pomocy są środki budżetu gminy i budżetu państwa. Pomoc społeczna realizowana jest przez pracę socjalną oraz w formie pomocy pieniężnej, rzeczowej i usługowej.

Organizacje społeczne

Na terenie gminy Siekierzyn działalność społeczną prowadzą: Ochotnicze Straże Pożarne - w Siekierzynie i w Rudzicy, Koło Gospodyń Wiejskich w Zarębie, w Rudzicy i w Siekierzynie, Towarzystwo Przyjaciół Dzieci - Oddział gminny w Siekierzynie, Parafialny Zespół Caritas przy parafii Wniebowzięcia NMP w Zarębie, Caritas w Siekierzynie, Stowarzyszenie Rozwoju Wsi "Jeziorna" w Siekierzynie, "Grupa od Anioła Stróża", "Polne kwiaty", Klub seniora w Siekierzynie.

Współpraca międzygminna

Gmina Siekierzyn współpracuje z sąsiednimi gminami poprzez przynależność do: "Euroregionu Nysa", Związku Gmin "KWISA", Południowo - Zachodniego Forum Samorządu Terytorialnego "Pogranicze" w Lubaniu. Gmina Siekierzyn jest członkiem stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania "Partnerstwo Izerskie".